

Лариса Сєрих,

завідувачка кафедри теорії і методики змісту освіти
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
кандидат педагогічної наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСКРІЗНОЇ ЗМІСТОВНОЇ ЛІНІЇ «ЗДОРОВ'Я І БЕЗПЕКА»

***Анотація.** У статті розглядається особливості реалізації наскрізної змістовної лінії «Здоров'я і безпека» в закладах загальної середньої та позашкільної освіти на предметах художньої естетичного профілю або в гуртках художньо-естетичного, мистецького профілів.*

Розглянуто можливості застосування інтеграційних варіантів методу навчальних (учнівських) проектів для актуалізації змісту, методологічних засад і форм діяльності профільних гуртків станції юннатів, центрів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку та гуртків еколого-натуралістичного спрямування закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

***Ключові слова.** Взаємодія, заклади загальної середньої освіти, заклади позашкільної освіти, здоров'я і безпека.*

***Постановка проблеми.** Здоров'я людини ґрунтується на основі генетичних факторів, способу життя та екологічних умов. Але певною мірою воно залежить також від свідомого ставлення людини до себе та навколишнього середовища [1].*

Формувати навички здорового способу життя, убезпечувати себе від негативних, шкідливих факторів для здоров'я можна як в закладах загальної середньої освіти, так і в закладах позашкільної освіти. Взаємодія означених

закладів дає позитивні результати та забезпечує формування стійких навичок здорового способу життя особистості.

Аналіз останніх публікацій. Спостереження вчених показують, що здоров'я людини на 45-50 % визначається способом життя, на 20 % впливом навколишнього середовища (природного, техногенного), на 20 % – спадковістю, на 8-10 % – охороною здоров'я, харчуванням тощо [1].

Спосіб життя має велике значення для здоров'я людини і складається з чотирьох категорій: економічної (рівень життя); соціологічної (якість життя); соціально-психологічної (стиль життя); соціально-економічної (устрій життя) [1]. Спосіб життя – сукупність матеріальних умов, суспільних і соціальних установок (культури, звичаїв тощо) та природних чинників, які всі разом зумовлюють поведінку особистості, а також її зворотний вплив на ці фактори [1].

Отже, до способу життя людини належать: активна участь людини в процесі формування умов життя, її адекватна реакція на зміну умов навколишнього середовища, а також праця, побут, задоволення матеріальних і духовних потреб у суспільному житті, норми і правила поведінки.

Мета статті – показати можливості художньо-естетичного та мистецького напрямів гурткової діяльності на формування навичок здорового способу життя; виявити застосування інтеграційних можливостей методу навчальних (учнівських) проектів для актуалізації змісту та реалізації окреслених завдань наскрізної змістовної лінії «Здоров'я і безпека».

Виклад основного змісту. Реалізуючи наскрізну змістовну лінію «Здоров'я і безпека» в закладах загальної середньої та позашкільної освіти на предметах художньої естетичного профілю або в гуртках художньо-естетичного, мистецького профілів, враховуємо основні постулати Концепції загальної мистецької освіти, які забезпечуються взаємодією закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

Концепція враховує сучасні культуротворчі процеси в Україні, що формуються на засадах багатовікових вітчизняних традицій і в

загальному контексті європейської та світової інтеграції з орієнтацією на загальнолюдські демократичні цінності громадянського суспільства. Нові соціокультурні тенденції, зокрема пов'язані з глобальним поширенням масмедіа, впливають на характер художньої освіти, адже у сучасному інформаційному суспільстві естетичне ставлення школярів до світу формується, переважно, під впливом засобів масової інформації [2, с. 2].

Шкільна освіта має охопити комплекс основних функцій мистецтва, позашкільна – закріпити, доповнити і трансформувати отримане та примножити.

Художня спадщина, акумулюючи емоційно-естетичний досвід поколінь, втілює і передає ціннісне ставлення до світу крізь призму етнонаціональної специфіки, тому вона є ефективним засобом виховання естетичної культури, а також патріотичних почуттів, громадянської позиції особистості. Цінності мистецтва важливі також з огляду на сучасне існування дітей і молоді в полікультурному просторі. Завдяки універсальності художньо-образної мови вони передають зрозумілу для різних народів смислову інформацію, дають змогу вступати в невербальний діалог із різними культурами минулого і сучасності, розуміти інших і розвивати в такий спосіб власний духовний світ. Таким чином, освіта набуває культуротворчого спрямування, охоплюючи всі основні компоненти художньо-естетичного досвіду особистості – свідомості та діяльності, світорозуміння й світовідчуття [2, с. 2].

Мистецькі надбання, знання і вміння школярі впроваджують в навчальних проектах на здоров'яспрямовану діяльність. Розглянемо один із прикладів такої діяльності.

Організація роботи гуртків СЮН на інтеграційних принципах методу навчальних проектів упроваджується в закладі-ініціаторі і реалізаторі – Ямпільській районній станції юних натуралістів.

Освітня ідея інновації: застосування інтеграційних можливостей методу навчальних (учнівських) проектів для актуалізації змісту,

методологічних засад і форм діяльності профільних гуртків Станції юних натуралістів [3, с. 56-57].

Організаційна концепція: метод навчальних (учнівських) проєктів має значний інтеграційний потенціал, використання якого в умовах районної СЮН дозволяє:

- реалізовувати інтеграційні завдання сучасної STEM-освіти, що сприяють реалізації концепції компетентнісної освіти;

- упроваджувати сучасні методи і технології освітньо-виховної роботи, зокрема: метод кейс-стаді (створення і використання еко-, агро-кейсів, реалізація учнівських кейс-проєктів агро- виробничого, садово-паркового, декоративно-ужиткового спрямування, ін.), технології еко-квестів, еко-ігор, еко-фото- вояжів, ТАОШ – трудових аграрних об'єднань школярів, ін.;

Квестінг (англ. – пошук, пошуки,) – 1) технології організації і проведення пошукових ігор; 2) технології організації пошукових онлайн-ігор в Інтернет-просторі [4, с. 54].

Специфічні терміни (сленг квестерів):

- *атмосферність* – використання сценарію, декорацій, освітлення, роботи аніматорів, інших складників квесту, що дозволяє повірити в реальність того, що відбувається;

- *ескейпер, квестер* – учасник квест-гри;

- *екшен-гра* – варіант гри, в якій крім інтелектуальних є нескладні фізичні (проповзти, добігти, дістати, подолати, ін.) завдання;

- *квест-кімната, квеструм, ескейпрум* – приміщення, в якому відбувається квест-гра;

- *лінійка* – квест із лінійним сюжетом, за яким кожне виконане завдання відкриває доступ до іншого;

- *локація квесту* – місце, де проходить квест (сквер, парк, природна територія, ін.);

- *нелінійка* – квест із нелінійним сюжетом, що допускає

паралельність у розвитку сюжету гри;

– *піктографічне письмо* – техніка передачі інформації шляхом створення логічного ряду зображень (люди, звірі, птахи, предмети, події) спрощеними умовними знаками, схемами, рисунками;

– *руменскейн (втеча з кімнати)* – один із жанрів квесту, в якому основною метою є вихід із кімнати;

– *спойнер* – інформація, що завчасно розкриває сутність квесту або його складових (завдання, випробування, загадки, ін.), що псує враження від гри;

– *сценарна зв'язка* – закономірний перехід між частинами квесту (коментарі оператора, тексти щодо підведення до ігрових етапів, завдань, перепон);

– *сюжет* – логічна лінія квесту, дотримуючись якої гравці можуть завершити гру або вийти з кімнати;

– *тематика* – види сценаріїв гри: детектив, трилер, мультфільм, казка, містика, ін.;

– *халк* – незграбний гравець, який псує реквізит;

– *хорор* – квести з ляканням, що створені за мотивами книг і фільмів жахів;

– *фідбек* – відгук про квест від досвідчених квесторів.

Квест-перформанс-гра – інтерактивна гра, що поєднує елементи популярного ігрового формату «квести у реальності» і театралізованого дійства (перформанса), в якому гравці: а) є головними героями історії, що розігрується акторами; б) можуть впливати на розвиток ігрового сюжету [4, с. 54].

– забезпечувати педагогічний менеджмент – розроблення і супровід індивідуальних і групових освітніх маршрутів для обдарованих вихованців [3, с. 56].

Засоби реалізації:

– освітньо-виховна діяльність: упровадження цільових

(навчальних) еко-, агро, АРТ-кейсів, розроблених на основі інтеграційних принципів та сучасних ІК-технологій, зокрема комп'ютерних, мультимедійних, ін.;

– методико-технологічна діяльність: складання карт професій за аграрним, декоративно-ужитковим, еко- ландшафтним та іншими напрямками для використання в освітньому процесі [3, с. 56]. Активно впроваджуємо зокрема в мистецькому напрямі.

Основні заходи:

освітньо-виховна діяльність:

– закріплення у практиці роботи гуртків методу учнівських проектів, що дає можливість інтегрувати різні види і профілі інтелектуальної, творчої і практичної діяльності; уведення інтеграційних проектів практичного спрямування у роботу учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань, що забезпечує поєднання виробничої практики з реалізацією соціально важливих профорієнтаційних проектів (Дні громадянської активності, ЕСО-АРТ, ЕСО-І-АМО, природоохоронні ін.);

– розроблення і педагогічний супровід (коучинг) індивідуальних і групових освітніх маршрутів для обдарованих вихованців; забезпечення участі вихованців в обласних і всеукраїнських заходах аграрного, екологічного, валеологічного та ін. спрямування [3, с. 56].

навчально-методична діяльність:

– ознайомлення керівників гуртків із особливостями сучасної STEM-освіти в умовах закладів позашкільної освіти;

– організація методико-педагогічного практикуму з проблеми використання інтеграційних можливостей методу навчальних (учнівських) проектів в роботі гуртків різних профілів закладу.

У Великописарівській районній станції юних натуралістів Великописарівської районної ради Сумської області відбувається упровадження кіно- і фото- мистецького підходу до актуалізації змісту

еколого-натуралістичної освіти і виховання, що забезпечується відповідним технічним забезпеченням (відеоапаратура, фототехніка, комп'ютерна, мультимедійна апаратура), підбором інформаційно-комунікаційних технологій (програмного забезпечення для опрацювання і компоновки відео-, аудіо- матеріалів), а також цільової підготовки педагогічних працівників [3, с. 48].

Засоби реалізації: опанування технологіями створення відеофільмів (пізнавальні, фільми-візитівки, ін.), відеороликів (соціальні проблеми; соціальна реклама, еко-реклама; відео еко-флешмобів, ін.), слайд-фільмів (презентаційні, тематичні, ін.).

Висновки. Результати роботи (станом на 01.10.2018 реорганізація роботи гуртків студії «Гармонія» (біологічний, декоративно-ужитковий профілі) [5]; участь вихованців у всеукраїнських заходах, зокрема Всеукраїнському зльоті учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань (м. Запоріжжя) – диплом I ст. (наказ НЕНЦ від 22.09.2017р. №71/1); Всеукраїнському конкурсі з флористики та фітодизайну «Квіткава симфонія» (м. Київ) – диплом I ст. (наказ НЕНЦ від 15.09.2016р. №63).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Здоровий спосіб життя. Його вплив на здоров'я та працездатність людини. [URL:https://pidruchniki.com/19110522/bzhd/zdoroviy_sposib_zhittya_yogo_vpliv_zdorovya_pratsezdatnist_lyudini](https://pidruchniki.com/19110522/bzhd/zdoroviy_sposib_zhittya_yogo_vpliv_zdorovya_pratsezdatnist_lyudini) (дата звернення 25.10.2019).
2. Концепція загальної мистецької освіти. [URL:http://mon.gov.ua/](http://mon.gov.ua/) (дата звернення 25.10.2019).
3. Перепелиця Н.В. Формування новацій у позашкільній / неформальній освіті дітей та учнівської молоді: організація еколого-натуралістичної творчості: навчально-методичний посібн. Суми: Нота-бене, 2018. 100 с.
4. Перепелиця Н.В. Позашкільна освіта: словник нових понять, термінів і неологізмів. Суми: Нота-бене, 2018. 108 с.
5. Петруня Г.М. Організація роботи гуртків СЮН на інтеграційних принципах методу навчальних проєктів [текст, препринт]. Ямпіль: РСЮН, 2018. 34 с.